

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

17.03.2020 ел

Чирмешән авылы

№ __92__

**Чирмешән муниципаль районында гражданнар
оборонасын оештыру һәм алып бару турындагы
нигезләмәне раслау хакында**

Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының 2008 елның 14 ноябрәндәге 687 номерлы боерыгы белән расланган Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының «Муниципаль берәмлекләрдә һәм оешмаларда гражданнар оборонасын оештыру һәм алып бару турында нигезләмәгә үзгәрешләр кертү турында» 2019 елның 24 декабрәндәге боерыгы, Татарстан Республикасының 2020 елның 13 мартындагы 10-ТРЗ номерлы законы һәм Татарстан Республикасы Президентының 2016 елның 19 гыйнварындагы ПУ-18 номерлы «Татарстан Республикасында гражданнар оборонасын оештыру һәм алып бару турында нигезләмәгә үзгәрешләр кертү хакында» Указы нигезендә, Чирмешән муниципаль районы Уставына таянып, **КАРАР БИРӘМ:**

1. Чирмешән муниципаль районында гражданнар оборонасын оештыру һәм алып бару турында нигезләмәне расларга (кушымта ите бирелә).

2. Чирмешән муниципаль районы оешмалары, учреждениеләре житәкчеләренә әлегә карар нигезендә, Федераль законнарда үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертүне исәпкә алып, милек рәвешләренә һәм ведомствога карамастан, алар житәкләгән оешмаларда һәм учреждениеләрдә гражданнар оборонасын оештыру һәм алып бару турындагы нигезләмәне эшләргә тәкъдим итәргә.

3. Чирмешән муниципаль районы оешма-учреждениеләре житәкчеләренә гражданнар оборонасын оештыру һәм алып бару турында эшләнгән нигезләмәне Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты белән эш тәртибендә килештерергә тәкъдим итәргә. Федераль буйсынудагы оешмалар житәкчеләренә гражданнар оборонасын оештыру һәм алып бару турындагы нигезләмәне Россия Федерациясе Гражданнар оборонасы, гадәттән тыш хәлләр һәм табигый бәла-казалар нәтижеләрен бетерү министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе белән килештерүне тәкъдим итәргә.

4. Оешмаларда, учреждениеләрдә гражданнар оборонасын оештыру һәм алып бару турындагы нигезләмәне эшләү буенча методик житәкчелекне «Чирмешән муниципаль районы гражданлык яклау идарәсе» муниципаль казна учреждениесенә йөкләргә.

5. Әлегә карарны Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының рәсми сайтында «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарырга.

6.Әлеге қарарның үтәлешен контрольдә тотуда жаваплылыкны үз өстемә алам.

Башкарма комитет
Житәкчесе

И.Н.Шәйдуллин

**Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында
гражданның оборонасын оештыру һәм алып бару турында
НИГЕЗЛӘМӘ**

1. Әлеге Нигезләмә 1996 елның 31 маендагы 61-ФЗ номерлы «Оборона турында» Федераль закон, 1998 елның 12 февралендәге 28-ФЗ номерлы «Гражданның оборонасы турында» Федераль закон, Россия Федерациясә Хөкүмәтенә 2007 елның 26 ноябрәндәге 804 номерлы «Россия Федерациясендә гражданның оборонасы турындагы нигезләмәне раслау турында» карары, Россия Федерациясә Гражданның оборонасы эшләре, гадәттән тыш хәлләр һәм табиғый бәла-казалар нәтижеләрен бетерү министрлығының 2008 елның 14 ноябрәндәге 687 номерлы «Муниципаль берәмлекләрдә һәм оешмаларда гражданның оборонасын оештыру һәм алып бару турындагы нигезләмәне раслау хакында» боерыгы нигезендә эшләнде, һәм ул Чирмешән муниципаль районында гражданның оборонасын алып баруга эзерлекнең һәм алып баруның оештырылуын һәм төп юнәлешләрен, шулай ук гражданның оборонасы буенча төп чараларны билгели.

2. Чирмешән муниципаль районында гражданның оборонасы буенча чаралар Чирмешән муниципаль районында гражданның оборонасын алып баруга эзерлек һәм алып бару кысаларында оештырыла. Авыл жирлекләрендә гражданның оборонасын алып баруга эзерлек һәм алып бару тәртибе Чирмешән муниципаль районында гражданның оборонасын алып баруга эзерлек һәм алып бару тәртибе белән билгеләнә.

3. Гражданның оборонасын алып баруга эзерлек халыкны, матди һәм мәдәни кыйммәтләренә хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук табиғый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр булган очракта килеп чыккан куркынычлардан саклау чараларын алдан ук үтәдән гыйбарәт һәм Чирмешән муниципаль районының гражданның оборонасы, гадәттән тыш хәлләренә кисәтү һәм бетерү, янгын куркынычсызлыгын һәм су объектларында хәвефсезлекне тәмин итү буенча төп чараларның еллык планы нигезендә тормышка ашырыла (алга таба - төп чаралар планы).

4. Чирмешән муниципаль районының елга төп чаралар планы Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан эшләнә һәм Татарстан Республикасы Гражданның оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләр министрлығы белән килештерелә.

Оешманың елга төп чаралар планы оешманың гражданның оборонасы өлкәсендәге бурычларны хәл итүгә вәкаләтле структур бүлекчәсә (хезмәткәрләре) тарафыннан эшләнә һәм Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты белән килештерелә, ә башкарма хакимиятнең федераль органы карамагындагы оешма, өстәмә рәвештә башкарма хакимиятнең тиешле федераль органы белән килештерә.

Гражданның оборонасын алып баруга эзерлекнең һәм алып баруның төп чараларын планлаштыру Чирмешән муниципаль районы территориясендә һәм оешмаларда хәрби конфликтларда заманча зарарлану чараларын куллану нәтижәсендә яки бу конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук мөмкин булган террор актлары һәм табиғый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр нәтижәсендә килеп чыгарга мөмкин булган хәлне һәрьяклап бәяләүне исәпкә алып башкарыла.

5. Муниципаль дәрәжәдә һәм оешмаларда гражданның оборонасын алып баруга эзерлек Чирмешән муниципаль районының гражданның оборонасын оештыру һәм алып бару турындагы нигезләмә белән билгеләнә һәм Чирмешән муниципаль районы территориясендә халыкны

(хезмәткәрләрне), матди һәм мәдәни кыйммәтләрне хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә килеп чыккан куркынычлардан, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп туган куркынычлардан саклау чараларын планлаштырудан гыйбарәт.

Гражданның оборонасын муниципаль дәрәжәдә алып бару Чирмешән муниципаль районының гражданның оборонасы һәм халыкны яклау планнары нигезендә, ә оешмаларда оешмаларның гражданның оборонасы планнары нигезендә гамәлгә ашырыла һәм Чирмешән муниципаль районы территориясендә халыкны (хезмәткәрләрне), матди һәм мәдәни кыйммәтләрне хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә барлыкка килгән куркынычлардан, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыкканда саклау буенча чаралар үтәүдән гыйбарәт.

6. Гражданның оборонасы һәм халыкны яклау планнары (гражданның оборонасы планнары) гражданның оборонасын китерү һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү буенча чараларның күләмен, оештырылуын, тәмин итү тәртибен, үтәү ысулларын һәм срокларын билгели.

Гражданның оборонасы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү буенча чараларны үтәү гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү буенча чаралар планы нигезендә гамәлгә ашырыла.

6.1. Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетында гражданның оборонасы буенча чараларның үтәлешен тәмин итү аларның идарә органнары, гражданның оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү буенча бердәм дәүләт системасы көчләре һәм чаралары белән гамәлгә ашырыла.

Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты гражданның оборонасы буенча жирле дәрәжәдәге чараларны үтәүне тәмин итүче оешмалар исемлеген билгели.

7. Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты һәм оешмалар гражданның оборонасы өлкәсендәге бурычларны хәл итү максатларында, гражданның оборонасы өлкәсендә вәкаләтләр нигезендә көчләр, чаралар, гражданның оборонасы объектлары, матди-техник, азык-төлек, медицина һәм башка чаралар запасларын булдыралар һәм тоталар, гражданның оборонасы буенча чараларны планлаштыралар һәм тормышка ашыралар.

8. Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты карары буенча коткару хезмәтләре (медицина, инженер, коммуналь-техник, янгынга каршы, жәмәгать тәртибен саклау, хайваннар һәм үсемлекләрне саклау, хәбәр итү һәм элемент, мәдәни кыйммәтләрне саклау, автотранспорт һәм ягулык-майлау материаллары белән тәмин итү, сәүдә һәм туклану һ.б.) оештырыла ала, аларның оештыру һәм эшчәнлек тәртибе аларны барлыкка китерә торган органнар һәм оешмалар тарафыннан коткару хезмәтләре турында тиешле нигезләмәләрдә билгеләнә.

Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының коткару хезмәте составына гражданның оборонасы буенча чаралар үткөрү, авария-коткару формираниеләренә гамәлләрен һәрьяклап тәмин итү һәм сугыш конфликтларында яки бу конфликтлар нәтижәсендә башка кичектергесез эшләрне башкару, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен каралган гражданның оборонасының идарә органнары, көчләре һәм чаралары керә.

Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты һәм оешмалар тарафыннан төзелә торган коткару хезмәтләренә төрә һәм саны гражданның оборонасы һәм халыкны яклау планнары (гражданның оборонасы планнары) нигезендә башкарыла торган бурычларның күләмен һәм характерын исәпләү нигезендә билгеләнә.

Чирмешән муниципаль районының коткару хезмәте (гражданның оборонасы хезмәте) турында нигезләмә тиешле хезмәт житекчесе тарафыннан эшләнә, Чирмешән янгын-коткару гарнизоны, Татарстан Республикасының тиешле гражданның оборонасы хезмәте житекчесе белән килештерелә һәм Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты житекчесе тарафыннан раслана.

Чирмешән муниципаль районында һәм оешмаларда гражданның оборонасы көчләрен һәм чараларын булдыру һәм аларның эзерлеген тәмин итү белән методик житекчелек итү, шулай ук бу өлкәдә контроль «Чирмешән муниципаль районы гражданның яклау идарәсе» муниципаль бюджет учреждениесе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

9. Чирмешән муниципаль районы башкарма комитеты тарафыннан эвакуация кабул итү чараларын планлаштыру, эзерләү һәм үткөрү өчен алдан ук тыныч вакытта эвакуация кабул итү

комиссиясе төзелә. Эвакуация кабул итү комиссиясе Чирмешән муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесе урынбасары белән житәкләнә. Эвакуация кабул итү комиссиясенен эшчәнлеге Чирмешән муниципаль районының гражданнар оборонасы житәкчесе тарафыннан раслана торган эвакуация кабул итү комиссиясе турында нигезләмә белән регламентлана.

10. Гражданнар оборонасы көчләре тыныч вакытта табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү буенча чараларда катнашу өчен жәлеп ителергә мөмкин.

Гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен бетерү өчен гражданнар оборонасы көчләрен һәм чараларын тыныч вакытта жәлеп итү турында карарны Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының гражданнар оборонасы һәм оешмалар житәкчеләре, алар төзегән гражданнар оборонасы көчләренә карата кабул итә.

11. Чирмешән муниципаль районы территориясендә гражданнар оборонасы белән житәкчелек итүне Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе, жирле администрацияне (муниципаль берәмлекнең башкарма-боеру органы) житәкләүче, ә оешмаларда аларның житәкчеләре башкара.

Жирле администрацияне (муниципаль берәмлекнең башкарма-боеру органы) житәкләүче Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе һәм оешма житәкчеләре гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау чараларын оештырган һәм үткәргән өчен шәхси жаваплылык тоталар (1998 елның 12 февралендәге 28-ФЗ номерлы Федераль законның 11 статьясы).

12. Чирмешән муниципаль районында (оешмаларда) гражданнар оборонасы белән идарә итүне гамәлгә ашыручы органнар булып гражданнар оборонасы өлкәсендә бурычларны хәл итүгә вәкаләтле структур бүлекчәләр (хезмәткәрләр) тора (алга таба - гражданнар оборонасы буенча структур бүлекчәләр (хезмәткәрләр)).

Чирмешән муниципаль районы башкарма комитеты һәм оешмалар гражданнар оборонасы буенча структур бүлекчәләр (хезмәткәрләр) туплауны (билгеләүне) гамәлгә ашыралар, аларның функциональ бурычларын һәм штат расписаниесен эшлиләр һәм раслыйлар.

Гражданнар оборонасы буенча структур бүлекчәләр житәкчеләре (хезмәткәрләр) Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә һәм оешма житәкчеләренә буйсыналар.

13. Гражданнар оборонасы буенча чараларны оештырылган һәм планлы рәвештә гамәлгә ашыруны тәмин итү, шул исәптән тыныч һәм сугыш вакытында фаразланучы һәм барлыкка килгән куркынычлар турында халыкка үз вакытында хәбәр итү максатыннан, Россия Федерациясе территориясендә гражданнар оборонасы өлкәсендә мәгълүмат жыю (алга таба - мәгълүмат) һәм аны алмашу оештырыла.

Мәгълүмат жыю һәм алмашу Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты, шулай ук билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категориясенә кертелгән һәм куркынычлылыкның I һәм II класслы куркыныч житештерү объектларын эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына, оешмалар - Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетына һәм эшчәнлеге өлкәсенә кергән яки карамагында торган федераль башкарма хакимият органына мәгълүмат бирә.

14. Гражданнар оборонасы буенча чаралар муниципаль дәрәжәдә һәм оешмаларда Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, «Татарстан Республикасында гражданнар оборонасы турында» Татарстан Республикасы законы, Россия Федерациясе Президенты һәм Россия Федерациясе Хөкүмәте норматив хокукый актлары, Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының норматив хокукый актлары һәм әлеге Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашырыла.

15. Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты, гражданнар оборонасы өлкәсендәге бурычларны хәл итү максатыннан, түбәндәге төп чараларны планлаштыра һәм тормышка ашыра:

15.1. Гражданнар оборонасы өлкәсендә халыкны эзерләү турында:

- Чирмешән муниципаль районының үзенчәлекләрен исәпкә алып һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органы тарафыннан расланган үрнәк программалар, эшләүче халыкны, вазыйфай затларны һәм гражданнар оборонасы хезмәткәрләрен, Чирмешән муниципаль районы формированиеләренә һәм хезмәтләренә шәхси составын эзерләү буенча үрнәк программалар нигезендә эшләү;

- Чирмешэн муниципаль районы халкын хэрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә килеп чыккан куркынычлардан, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыккан очракта саклану ысуллары белән оештыру һәм эзерләү;

- Чирмешэн муниципаль районы формироваиеләренең һәм хезмәтләренең шәхси составын эзерләү;

- гражданнар оборонасы буенча өйрәнүләр һәм күнегүләр үткәрү;

- Чирмешэн муниципаль районы территориясендә урнашкан оешмаларның формироваиеләре һәм хезмәтләре хезмәткәрләрен, шәхси составын эзерләү буенча оештыру-методик житәкчелек һәм контроль;

- гражданнар оборонасы буенча уку-консультация пунктларын булдыру, жиһазлау һәм аларның эшчәнлеген оештыру, шулай ук тиешле лицензиясе булган өстәмә һөнәри белем бирү учреждениеләрендә Чирмешэн муниципаль районы гражданнар оборонасы хезмәткәрләренең һәм вазыйфаи затларының квалификациясен күтәрүне тәмин итү;

- гражданнар оборонасы өлкәсендә белемнәрне пропагандалау.

15.2. Халыкка хэрби конфликтларда яки бу конфликтлар аркасында килеп чыккан куркынычлар турында, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыккан очракта хәбәр итү буенча:

- халыкка хәбәр итүнең үзәкләштерелгән системасын даими эзерлек хәлендә тоту, аны реконструкцияләү һәм модернизацияләү;

- халык күпләп жыела торган урыннарда халыкка хәбәр итү һәм мәгълүмат бирү буенча махсулаштырылган техник чаралар урнаштыру;

- Россия Федерациясенең бердәм электр элементәсе чөлтәрен, радио-, чыбыклы һәм телевизион тапшырулар чөлтәләрен һәм чараларын һәм мәгълүмат тапшыруның башка техник чараларын комплекслы файдалану;

- гражданнар оборонасы өлкәсендә мәгълүмат жыю һәм аның белән алмашу.

15.3. Эвакуацияләнә торган халыкны, мөмкин булган көчле жимерелешләр зоналарыннан, радиацион һәм химик зарарлану (пычрану) зоналарыннан матди һәм мәдәни кыйммәтләренә кабул итү буенча, (Чирмешэн муниципаль районының эвакуация кабул итү комиссиясе рәисенә йөкләнде):

эвакуация кабул итү чараларын планлаштыру, эзерләү һәм үткәрүне оештыру;

эвакуацияләнергә тиешле халыкны, матди һәм мәдәни кыйммәтләренә урнаштыру өчен куркынычсыз районнарны эзерләү;

эвакуация органнары эшчәнлеген булдыру һәм оештыру, шулай ук аларның шәхси составын эзерләү.

15.4. Халыкка шәхси һәм коллектив яклау чаралары бирү буенча:

- гражданнар оборонасының саклагыч корылмаларын һәм аларның техник системаларын билгеләнеше буенча даими эзерлек хәлендә тоту, саклау һәм аларга техник хезмәт күрсәтү;

- гражданнар оборонасы төркемнәренә билгеләнгән тәртиптә кертелгән территорияләренә инженерлык ягыннан саклауны арттыру планнарын эшләү;

- тыныч вакытта һәм гражданнар оборонасын тыныч вакыттан хэрби вакытка күчөргәндә халыкны яшерү өчен тирән биналарны, метрополитеннарны һәм жир асты киңлекләренең башка корылмаларын жайлаштыру;

- сугыш вакытында гражданнар оборонасының житмәгән саклагыч корылмаларын төзүне планлаштыру һәм оештыру;

- гражданнар оборонасының саклау корылмаларында, тирән биналарда һәм жир асты киңлегенең башка корылмаларында халыкны яшерүне тәмин итү;

- халыкны шәхси яклау чараларын туплау, саклау, яңарту һәм билгеләнеше буенча куллану;

- халыкка шәхси саклану чараларын бирүне һәм коллектив яклау чараларын тапшыруны билгеләнгән срокларда тәмин итү.

15.5. Яктырту һәм башка төр маскировка буенча:

- маскировкаланырга тиешле объектлар исемлеген билгеләү.

15.6. Хэрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдә халык өчен куркыныч туган очракта, һөлакәттән коткару һәм башка кичектергесез эшләренә үткәрү буенча:

- гражданнар оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм бетерү буенча бердәм дәүләт системасына кирәкле көчләрне һәм чараларны булдыру, жиһазлау һәм эзерләү, авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне башкару өчен, шулай ук аларның гамәлләрен планлаштыру;

- авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне һәръяклап тәэмин итү өчен матди-техник, азык-төлек, медицина һәм башка чаралар запасларын булдыру һәм билгеләнеше буенча куллануга даими эзерлек хәлендә тоту .

15.7. Хәрби конфликтларда яисә бу конфликтлар нәтижәсендә зыян күргән халыкны, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдә беренче чираттагы тормыш белән тәэмин итү турында

- халыкның беренчел яшәешен тәэмин итүнең төп төрләрэн планлаштыру һәм оештыру;

- матди-техник, азык-төлек, медицина һәм башка чаралар запасларын билгеләнеше буенча куллануны булдыру һәм даими эзерлек хәлендә тоту;

- халыкны азык-төлек һәм азык-төлек булмаган товарлар белән нормалаштырылган тәэмин итү;

- халыкка коммуналь-көнкүреш хезмәтләре күрсәтү;

- зыян күргән халык арасында санитар-гигиена һәм эпидемиягә каршы чаралар үткәру;

- дөвалау-эвакуация чаралары үткәру;

- куркынычсыз районда кирәкле дөвалау базасын жәелдерү, аны энергия һәм су белән тәэмин итүне оештыру;

- халыкка беренче ярдәм күрсәтү;

- тораксыз калган халык санын билгеләү;

- сакланган торакны инвентаризацияләү һәм зыян күргән торак фондының торышын бәяләү, зыян күргән халыкны урнаштыру өчен аны куллану мөмкинлеген билгеләү;

- зыян күргән халыкны ял йортларында, пансионатларда һәм башка сәламәтләндерү учреждениеләрендә, вакытлыча торакларда (жыелма йортларда, палаткаларда, землянкаларда һ. б.) урнаштыру, шулай ук аны сакланып калган торак фонд майданына күчерү;

- халыкка мәгълүмати-психологик ярдәм күрсәтү.

15.8. Хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә барлыкка килгән янгыннарға каршы көрәш буенча:

- муниципаль янгын сагы эшчәнлеген булдыру һәм оештыру, аны гражданнар оборонасы һәм янгын сагының башка төрләре белән хезмәттәшлек итү өлкәсендә эзерләүне оештыру;

- авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләр башкару районнарында һәм билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категориясенә кертелгән оешмаларда янгыннарны сүндерүне оештыру, сугыш вакытында;

- янгыннарны сүндерү өчен химик реагентлар запасларын алдан ук булдыру.

15.9. Радиоактив, химик, биологик һәм башка зарарлану (пычрану) районнарын ачыклау һәм билгеләү буенча:

- радиоактив пычрануга дучар булган территорияләрдә радиацион яклау режимнарын кертү;

- радиацион, химик, биологик хәл торышын мониторинглауның методларын һәм техник чараларын камилләштерү, шул исәптән азык-төлек һәм әйләнә-тирә мохит объектларының радиоактив, химик һәм биологик матдәләр белән зарарлану дәрәжәсен бәяләү.

15.10. Халыкны санитар эшкәртү, биналарны һәм корылмаларны зарарсызландыру, техниканы һәм территорияләрне махсус эшкәртү буенча:

- дезактивлаштыручы, газдан аралаучы һәм дезинфекцияләүче матдәләр һәм эремәләр запасларын алдан булдыру;

- халыкны санитар эшкәртү, биналарны һәм корылмаларны зарарсызландыру, техниканы һәм территорияләрне махсус эшкәртү өчен көч булдыру һәм жиһазлау, аларны гражданнар оборонасы өлкәсендә эзерләү;

- халыкны санитар эшкәртү, биналарны һәм корылмаларны зарарсызландыру, техниканы һәм территорияләрне махсус эшкәртү чараларын үткәруне оештыру.

15.11. Хәрби конфликтларда яисә бу конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр һәм террорчылык акцияләре нәтижәсендә зыян күргән районнарда тәртипне торгызу һәм саклау буенча:

- жәмәгать тәртибен саклау көчләрен булдыру һәм жиһазлау, аларны гражданнар оборонасы

өлкәсендә эзерләү;

- жәмәгать тәртибен торгызу һәм саклау, гражданнар оборонасы көчләрен чыгару һәм халыкны эвакуацияләү маршрутларында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү;
- авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне башкару өчен гражданнар оборонасы көчләренең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итү;
- зарарлану учакларында пропуск режимын гамәлгә ашыру һәм жәмәгать тәртибен саклау;
- эчке эшләр органнары тарафыннан мәжбүри сакланьрга тиешле объектларны, шартнамәләр буенча юридик һәм физик затларның милекләрен саклауны көчәйтү, караучысыз калган мөлкәтне саклау буенча чаралар күрү.

15.12. Хәрби вакытта кирәкле коммуналь хезмәтләрнең эшләвен тиз арада торгызу мәсьәләләре буенча:

- хәрби вакыт шартларында коммуналь хезмәтләрнең эшләргә эзерлеген тәмин итү, аларның гамәлләрен планлаштыру;
- зарарланган газ, энергия, су белән тәмин итү, ташландык суларны агызу һәм канализация системаларын ремонтлау өчен жиһазлар һәм запас частьләр запасларын булдыру;
- суны чистарту, эчәргә яраклаштыру һәм транспортлау өчен мобиль чаралар резервын булдыру һәм эзерләү;
- су үткәрү станцияләрендә кирәкле реагентлар, реактивлар, консервантлар һәм дезинфекция чаралары запасларын булдыру;
- халыкка коммуналь хезмәтләр күрсәтүче оешмаларда резервуарлар һәм сыешлыклар, жыеп-сүтелә тоган труба үткәргечләре, мобиль резерв һәм автоном энергия чыганакалары, жиһазлар һәм техник чаралар запасларын булдыру.

15.13. Сугыш вакытында мәетләрне тиз арада күмү буенча:

- алдан, тыныч вакытта, күмелү урыннарын билгеләү;
- мәетләрне күмү чараларын тәмин итү өчен, шул исәптән махсулаштырылган ритуаль оешмалар базасында көчләрне һәм гражданнар оборонасы чараларын булдыру, эзерләү һәм тәмин итү;
- һәлак булган кешеләрнең мәетләрен (жәсәдләрен) жирләү (күмү) урыннарын жиһазлау;
- мәетләрне эзләү, аларның табылу урыннарын теркәү, аларны алу һәм беренчел эшкәртү, үлүчеләрне тану һәм документлаштыру, илтөп кую һәм күмү эшләрен оештыру;
- санитар-эпидемиологик күзәтчелекне оештыру.

15.14. Хәрби конфликтларда яисә әлегә конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук табигий һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдә халыкның исән калу өчен кирәкле оешмаларның эшчәнлегенең тотрыклылыгын тәмин итү буенча:

- икътисад объектлары эшчәнлегенең тотрыклылыгын арттыру мәсьәләләре буенча комиссияләрнең тыныч һәм хәрби вакытта эшен булдыру һәм оештыру;
- икътисад һәм инфраструктура объектларын, шулай ук житештерү чараларын төзелеш нормалары һәм гражданнар оборонасының инженер-техник чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләре таләпләренә туры китереп рациональ урнаштыру;
- гражданнар оборонасының тыныч һәм хәрби вакытта инженер-техник чараларын эшләү һәм тормышка ашыру, шул исәптән төзелеш проектларында;
- сугыш вакытында эшне дәвам итүче икътисад объектларында авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне планлаштыру, эзерләү һәм үткәрү;
- житештерү процессын торгызу өчен кирәкле матди-техник, азык-төлек, медицина һәм башка чаралар запасларын алдан булдыру;
- документларның иминият фондын булдыру;
- житештерү фондларын яклауның нәтижәлелеген арттыру, аларга заманча зарарлану чаралары тәэсир иткәндә.

15.15. Гражданнар оборонасы көчләренең һәм чараларының даими эзерлеген тәмин итү мәсьәләләре буенча:

- гражданнар оборонасы көчләрен заманча техника һәм жиһазлар белән тәмин итү һәм булдыру;
- гражданнар оборонасы көчләрен гамәлләргә эзерләү, гражданнар оборонасы буенча өйрәнүләр

һәм күнегүләр үткөрү;

- гражданның оборонасы көчләрнең гамәлләрен планлаштыру;
- гражданның оборонасы көчләрне һәм чараларын жәлеп итү һәм үзара хезмәттәшлек тәртибен билгеләү, шулай ук аларның гамәлләрен һәръяклап тәмин итү.

16. Гражданның оборонасы өлкәсендәге бурычларны хәл итү максатларында оешмалар түбәндәге төп чараларны планлаштыра һәм гамәлгә ашыра:

16.1. Гражданның оборонасы өлкәсендә халыкны эзерләү буенча:

- оешмалар эшчәнлегә үзгәлекләрен исәпкә алып һәм Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгы, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органы яки Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан расланган үрнәк программалар нигезендә оешмаларның шәхси составын һәм оешмалар хезмәтләрен эзерләү буенча эш программаларын, шулай ук гражданның оборонасы өлкәсендә оешмалар хезмәткәрләрен эзерләү буенча эш программаларын эшләү;

- оешма формированиеләренең һәм хезмәтләренең шәхси составын шулай ук гражданның оборонасы өлкәсендәге оешмалар хезмәткәрләрен эзерләүне гамәлгә ашыру;

- гражданның оборонасы өлкәсендә оешмалар хезмәткәрләрен эзерләү өчен уку-укыту матди-техник базасын булдыру һәм эш хәлендә тоту;

- гражданның оборонасы өлкәсендә белемнәрне пропагандалау.

16.2. Халыкка хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар аркасында килеп чыккан куркынычлар турында, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыккан очракта хәбәр итү буенча:

- хезмәткәрләргә хәбәр итү системасын булдыру һәм камилләштерү;

- I һәм II класслы куркыныч житештерү объектларын һәм аварияләр нәтижәсендә зыян китерүче факторларның үз территорияләреннән читтә йогынтысы зоналарында яшәүче яисә хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыручы халыкның тормышына һәм сәламәтлегенә зыян китерергә мөмкин булган объектларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан хәбәр итүнең локаль системаларын булдыру һәм эзерлек хәлендә тоту;

- халык күпләп жыела торган урыннарда халыкка хәбәр итү һәм мәгълүмат бирү буенча махсулаштырылган техник чаралар урнаштыру;

- Россия Федерациясенең бердәм электр элементәсе челтәрен, радио-, чыбыклы һәм телевизион тапшырулар челтәрләрен һәм чараларын һәм мәгълүмат тапшыруның башка техник чараларын комплекслы файдалану;

- гражданның оборонасы өлкәсендә мәгълүмат жыю һәм аның белән алмашу.

16.3. Халыкны, матди һәм мәдәни кыйммәтләренә имин районнарда эвакуацияләү буенча:

- хезмәткәрләренә һәм аларның гаилә әгъзаларын, матди һәм мәдәни кыйммәтләренә куркыныч зоналардан имин районнарда эвакуацияләү чараларын планлаштыру, эзерләү һәм үткөрүне оештыру, шулай ук үз эшчәнлеген сугыш вакытында дәвам итүче оешмалар хезмәткәрләрен һәм куркыныч янаган зоналарда гражданның оборонасы буенча чараларны үтәүне тәмин итүче оешма хезмәткәрләрен урнаштыру;

- эвакуацияләнергә тиешле хезмәткәрләренә һәм аларның гаилә әгъзаларын, матди һәм мәдәни кыйммәтләренә урнаштыру өчен куркынычсыз районнар эзерләү.

16.4. Халыкка шәхси һәм коллектив яклау чаралары бирү буенча:

- оешмалар карамагындагы гражданның оборонасының саклагыч корылмаларын саклау, билгеләнеше буенча файдалануга даими эзерлек хәлендә тоту һәм техник хезмәт күрсәтү;

- хәрби вакытта житештерү эшчәнлеген дәвам итүче һәм имин районнарда күчәрүче оешмаларның инженерлык яклавын арттыру планнарын эшләү;

- «Сыеныр урыннар һәм гражданның оборонасының башка объектларын төзү тәртибе турында» 1999 елның 29 ноябрәндәге 1309 номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәте карары белән расланган Сыеныр урыннар һәм гражданның оборонасының башка объектларын төзү тәртибе нигезендә оешмалар хезмәткәрләре өчен гражданның оборонасының саклагыч корылмаларын төзү;

- оешма хезмәткәрләрен тәмин итү өчен шәхси саклану чараларын туплау, саклау, яңарту һәм билгеләнеше буенча куллану;

- оешмалар хезмәткәрләренә билгеләнгән срокта индивидуаль саклану чараларын бирү һәм бүлү планнарын эшләү.

16.5. Яктырту һәм башка төр маскировка буенча:

- маскировкалануырга тиешле биналар һәм корылмалар исемлеген билгеләү;
- заманча зарарлану чараларын кулланганда ихтимал максатлар булган оешмаларны комплекслы маскировкалау планнарын эшләү;
- маскировкалау чараларын үткөрү өчен кирәкле матди-техник чаралар запасларын билгеләнеше буенча файдалануга даими эзерлек хәлендә булдыру һәм тоту;
- билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категорияләренә кертелгән оешмаларның ачыклаучы (демаскирующие) билгеләрен киметү буенча инженер-техник чаралар үткөрү.

16.6. Хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдә халык өчен куркыныч туган очракта, һәлакәттән коткару һәм башка кичектергесез эшләрне үткөрү буенча:

- I һәм II класслы куркыныч житештерү объектларын эксплуатацияләүче штаттан тыш авария-коткару формираниеләрен булдыру, жиһазлау һәм эзерләү, мобилизация биремнәре (казалары) булмаган һәм федераль башкарма хакимият органының гражданнар оборонасы буенча чараларны үтәүне тәмин итүче оешмалар исемлегенә кермәгән оешмалардан һәм гражданнар оборонасы буенча билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категорияләренә кертелгән региональ һәм жирле дәрәжәдәге чараларны үтәүне тәмин итә торган оешмалардан тыш;

- гражданнар оборонасы категориясенә билгеләнгән тәртиптә кертелгән һәм (яки) хәрби вакытта житештерү эшчәнлеген дәвам итүче яки куркынычсыз районга күчәрүче оешмаларга коткару хезмәтләрен булдыру, жиһазландыру һәм эзерләү;

- гражданнар оборонасы көчләре гамәлләрен һәрьяклап тәмин итү өчен матди-техник, азык-төлек, медицина һәм башка чаралар запасларын куллану буенча даими эзерлек хәлендә булдыру һәм тоту;

- гражданнар оборонасы буенча чараларны билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категорияләренә кертелгән оешмалар тарафыннан үтәүне тәмин итү буенча штаттан тыш формираниеләрне булдыру, жиһазлау һәм эзерләү, гражданнар оборонасы буенча чараларны үтәүне тәмин итүдә һәм кешеләр тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч янамау белән бәйле кичектергесез авария-торгызу эшләрне үткөрүдә катнашу максатларында.

16.7. Хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә барлыкка килгән янгыннарга каршы көрәш буенча:

- I һәм II класслы куркыныч житештерү объектларын, аеруча радиацион куркыныч һәм атом-төш куркыныч житештерү һәм объектларны, гадәттән тыш зур куркыныч булган гидротехник корылмаларны һәм югары куркынычлы гидротехник корылмаларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан (мобилизация биремнәре (казалары) булмаган һәм гражданнар оборонасы буенча чараларны үтәүне тәмин итүче оешмалар исемлегенә керми торган оешмалардан тыш) янгыннарга каршы көрәш буенча штаттан тыш авария-коткару формираниеләре төзү, аларның гамәлләрен планлаштыру һәм янгын сагының башка төрләре белән хезмәттәшлекне оештыру.

16.8. Радиоактив, химик, биологик һәм башка зарарлану (пычрану) дучар булган районнарны ачыклау һәм билгеләү буенча:

- радиоактив пычратуга, химик, биологик яки башка зарарлану дучар булган территорияләренә табу, ачыклау һәм билгеләү өчен радиацион, химик һәм биологик разведканы оештыру һәм үткөрү, гражданнар оборонасын күзәтү һәм лаборатор контроль һәм халыкны яклау чөлтәренә керә торган учреждениеләр тарафыннан;

- оешмаларны радиацион яклау режимнарын күртү;

- билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категорияләренә кертелгән оешмалар тарафыннан гражданнар оборонасы көчләре составында радиацион һәм химик күзәтү постларын төзү;

- гражданнар оборонасы көчләрен радиацион, химик һәм биологик разведка һәм контроль чаралары белән тәмин итү;

- I һәм II класслы куркыныч житештерү объектларын, аеруча радиацион куркыныч һәм атом-төш куркыныч житештерү һәм объектларны, гадәттән тыш зур куркыныч булган гидротехник корылмаларны эксплуатацияләүче оешмаларга, шулай ук билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы буенча категорияләргә кертелгән оешмаларга һәм гражданнар оборонасы буенча

чараларны үтәүне тәэмин итүче оешмаларга күчмә (стационар) радиацион һәм химик күзәтү постларын булдыру.

16.9. Халыкны санитар эшкәртү, биналарны һәм корылмаларны зарарсызландыру, техниканы һәм территорияләрне махсус эшкәртү буенча:

- хезмәткәрләрне санитар эшкәртү, биналарны һәм корылмаларны зарарсызландыру, техниканы һәм территорияләрне билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категориясенә кертелгән һәм (яки) житештерү эшчәнлеген хәрби вакытта дәвам итүче оешмалар тарафыннан махсус эшкәртү буенча чаралар үткәру өчен гражданнар оборонасы көчләрен булдыру;

- хезмәткәрләрне санитар эшкәртү, биналарны һәм корылмаларны зарарсызландыру, техниканы һәм территорияләрне билгеләнгән тәртиптә гражданнар оборонасы категориясенә кертелгән һәм (яки) житештерү эшчәнлеген хәрби вакытта дәвам итүче оешмалар тарафыннан махсус эшкәртү буенча чаралар үткәруне оештыру;

- дезактивирлаштыручы, газдан арындыручы матдәләр һәм эретмәләр запасларын алдан булдыру.

16.10. Хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр һәм террорлык акцияләре аркасында зыян күргән районда тәртипне торгызу һәм саклау буенча:

- жәмәгать тәртибен саклау көчләрен булдыру һәм жиһазлау, аларны гражданнар оборонасы өлкәсендә эзерләү;

- үткәру режимын гамәлгә ашыру һәм көчле жимерелешләр, радиоактив һәм химик зарарлану (пычрану), катастрофик су басу ихтималы булган һәм зарарлану учакларында жәмәгать тәртибен саклау;

- эчке эшләр органнары белән мәжбүри сакланырга тиешле оешмаларның, шартнамәләр буенча юридик һәм физик затларның милкен саклауны көчәйтү, караучысыз калган мөлкәтне саклау буенча чаралар күрү.

16.11. Хәрби вакытта кирәкле коммуналь хезмәтләрнең тиз арада эшләвен торгызу мәсьәләләре буенча:

- коммуналь хезмәтләрнең (авария, ремонт-торгызу формироваииеләренен) хәрби вакыт шартларында эшләргә эзерлеген тәэмин итү һәм аларның гамәлләрен планлаштыру;

- зыян килгән газ, энергия, су белән тәэмин итү һәм канализация системаларын ремонтлау өчен жиһазлар запасы һәм запас частьләр булдыру;

- суны чистарту, эчәргә яраклаштыру һәм транспортлау өчен мобиль чаралар резервын булдыру һәм эзерләү;

- су үткәру станцияләрендә кирәкле реагентлар, реактивлар, консервантлар һәм дезинфекция чаралары запасларын булдыру;

- халыкка коммуналь хезмәтләр күрсәтүче оешмаларда резервуарлар һәм сыешлыклар, жыеп-сүтелә тоган труба үткәргечләре, мобиль резерв һәм автоном энергия чыганакалары, жиһазлар һәм техник чаралар запасларын булдыру.

16.12. Сугыш вакытында мәетләрне тиз арада күмү буенча:

- махсуслаштырылган ритуаль оешмалар тарафыннан мәетләрне күмү чараларын тәэмин итү өчен көчләр һәм чараларның эзерлеген булдыру, эзерләү һәм тәэмин итү.

16.13. Хәрби конфликтларда яки бу конфликтлар нәтижәсендә, шулай ук табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдә халыкның исән калу өчен кирәкле оешмаларның тотрыклы эшләвен тәэмин итү

- сугыш чорында оешмаларның тотрыклы эшләвен арттыру мәсьәләләре буенча комиссияләрнең тыныч һәм хәрби вакытта эшен булдыру һәм оештыру;

- гражданнар оборонасының тыныч һәм хәрби вакытта инженер-техник чараларын, шул исәптән төзелеш проектларында эшләү һәм тормышка ашыру;

- сугыш вакытында эшне дәвам итүче икътисад объектларында авария-коткару һәм башка кичектергесез эшләрне планлаштыру, эзерләү һәм үткәру;

- житештерү процессын торгызу өчен кирәкле матди-техник чаралар, азык-төлек, медицина һәм башка чаралар запасларын алдан булдыру;

- документларның иминият фондын булдыру;

- заманча зарарлану чаралары тээсиреннэн житештерү фондларын яклауның нәтижәлелеген арттыру.

16.14. Гражданнар оборонасы көчлөренен һәм чараларының даими эзерлеген тээмин итү мәсьәләләре буенча:

- гражданнар оборонасы көчлөрен заманча техника һәм жиһазлар белән тээмин итү һәм булдыру;

- авария-коткару формированиеләренен шәхси составы, штаттан тыш формированиеләр белән эшләү урыны буенча гражданнар оборонасы һәм коткару хезмәтләре чараларын үтәүне тээмин итү буенча дәрәсләр үткәру, гражданнар оборонасы буенча өйрәнүләр һәм күнегүләр үткәру;

- Чирмешән муниципаль районында төзелә торган гражданнар оборонасы көчләре группировкасы составында гражданнар оборонасы көчлөрен һәм чараларын жәлеп итү һәм үзара бәйләнеш тәртибен билгеләү.

17. Чирмешән муниципаль районында гражданнар оборонасы һәм халыкны яклау чараларын финанслау Россия Федерациясе законнары нигезендә тормышка ашырыла.